

פעילויות ליום השפה העברית

בספרי "על קצה הלשון ומעולמה של ספרות" לממלכתי ולממלכתי דתי

מודן הוצאה לאור תש"ף

ממ"ד		ממלכתי				ממ"ד
לכיתות ג'						
18	18 כרך א	<p>קוראים ומבינים את הטקסטים; קושרים את התכנים הרלוונטיים גם לעולמם של התלמידים כגון: בקשת סליחה, קליטת עולים והיכרות עם קשייהם; לומדים על התחדשות בהיבטים שונים ועל התחלות חדשות בהקשרים מגוונים; לקראת "משוחחים עם חברים" בפעם הראשונה בנושא של התחדשות והתחלות חדשות, מובאים כללים לשיחה שצריכים ללוות את התלמידים לאורך כל הספר בכל השיחות שלהם. לאחר "משוחחים עם חברים" השני, מופיע כלי להערכה של השתתפות בשיחה - גם כלי זה אמור ללוות את התלמידים לאורך כל שיחותיהם ולשמש להם לבקרה ולהסקת מסקנות אישיות וקבוצתיות לגבי השתתפותם בשיחות.</p> <p>לומדים מידע חדש לגבי עלייה ועולים לארץ, מבינים משמעות ביטויים מתוך ההקשר ("דף חדש" ו"לפתוח את הלב"). הטקסט האישי של עולה מאתיופיה מאפשר לתלמידים להיפגש עם קשיים של עולים ולבדוק במה הם יכולים לסייע לעולים חדשים, כך גם עם הטקסט של העולה מברזיל בן גילם.</p> <p>לומדים על השפה העברית והתחדשותה – על תהליך ההתחדשות של השפה הדבורה והכתובה, על חידושי מילים ודוגמאות; כמו כן, יש הסבר קצר למשנה ולתלמוד כמקורות לחידושי מילים.</p>	ב. חדשים בארץ:	טקסט למטרות מידוע, תיאור והסבר	במעגלי עיון	חוזרים אל העבר
			1. יהודי העולם ממשיכים לעלות לישראל	סיפור אישי טקסט למטרות טיעון ושכנוע		
			2. עליתי לישראל מאתיופיה	טקסט למטרות מידוע, תיאור והסבר		
			3. קולטים עולים	טקסט למטרות מידוע, תיאור והסבר		
			ג. התחדשות השפה העברית	כיצד חידושו מילים?		
20	20 כרך א	<p>קוראים ומבינים את הטקסטים; קושרים את התכנים הרלוונטיים גם לעולמם של התלמידים בעקבות הטקסטים השונים.</p> <p>הנושא "חופרים אל העבר" כולל טקסטים על חפירה ארכיאולוגית; על שלביה של החפירה הארכיאולוגית; הסבר על הארכיאולוג ותפקידו וכן מהו מקור המילה; כמו כן, ישנו טקסט "הידעתם?" על אוסף אוצר המנורה בירושלים; בהקשר של הטקסט על חפירה ארכיאולוגית לומדים על כותרות – כותרת ראשית וכותרת משנה.</p> <p>הנושא "גילויים של ציורי המערות" מאפשר להבין כיצד העבירו רעיונות עוד בטרם היה כתב.</p>	ב. גילויים של ציורי המערות	טקסט למטרות מידוע, תיאור והסבר	במעגלי עיון	
			ג. מכתב תמונות לכתב האלף-בית			
24	24 כרך א	<p>קוראים ומבינים את הטקסטים; קושרים את התכנים הרלוונטיים גם לעולמם של התלמידים בעקבות הטקסטים השונים.</p> <p>הנושא "חופרים אל העבר" כולל טקסטים על חפירה ארכיאולוגית; על שלביה של החפירה הארכיאולוגית; הסבר על הארכיאולוג ותפקידו וכן מהו מקור המילה; כמו כן, ישנו טקסט "הידעתם?" על אוסף אוצר המנורה בירושלים; בהקשר של הטקסט על חפירה ארכיאולוגית לומדים על כותרות – כותרת ראשית וכותרת משנה.</p> <p>הנושא "גילויים של ציורי המערות" מאפשר להבין כיצד העבירו רעיונות עוד בטרם היה כתב.</p>	3. קולטים עולים	טקסט למטרות מידוע, תיאור והסבר	במעגלי עיון	
27	27 כרך א		ג. התחדשות השפה העברית	טקסט למטרות מידוע, תיאור והסבר		
28	28 כרך א		כיצד חידושו מילים?	טקסט למטרות מידוע, תיאור והסבר		
77	74 כרך א	<p>קוראים ומבינים את הטקסטים; קושרים את התכנים הרלוונטיים גם לעולמם של התלמידים בעקבות הטקסטים השונים.</p> <p>הנושא "חופרים אל העבר" כולל טקסטים על חפירה ארכיאולוגית; על שלביה של החפירה הארכיאולוגית; הסבר על הארכיאולוג ותפקידו וכן מהו מקור המילה; כמו כן, ישנו טקסט "הידעתם?" על אוסף אוצר המנורה בירושלים; בהקשר של הטקסט על חפירה ארכיאולוגית לומדים על כותרות – כותרת ראשית וכותרת משנה.</p> <p>הנושא "גילויים של ציורי המערות" מאפשר להבין כיצד העבירו רעיונות עוד בטרם היה כתב.</p>	ב. גילויים של ציורי המערות	טקסט למטרות מידוע, תיאור והסבר	במעגלי עיון	

מק מודן הוצאה לאור

		<p>הטקסט "מכתב תמונות לכתב האלף-בית" מספר את התפתחות הכתב מכתב תמונות, דרך כתב יתדות ועד כתב האלף-בית שלנו.</p> <p>משוחחים עם חברים בכיתה על ביקור באתר ארכיאולוגי לקראת הטקסט על תל ערד: מה אפשר לראות בתל ערד? (חומת העיר, מערכת המים, הבית הערדי, תל המצודות, הארמון, כתובות ערד); תכנון טיול לתל ערד (איך מגיעים, מסלול טיול בתל עצמו, הוראות בטיחות ומידע על שעות ומחירים); בהקשר לטקסט ישנן תמונות והסברים למילים: יתרונות וחסרונות, מאגר (מזון ומים), מצודה.</p> <p>בהקשר לכל הטקסטים, מעשירים את הידע של התלמידים באמצעות מסגרות שונות, סרטונים, איורים ותמונות להרחבת הידע של התלמידים בנושא, כגון: דוגמאות של כתב הסימנים, הכתב ההירוגליפי, כתב היתדות, הכתובת הקדומה ביותר בעברית, מידע על נקבת השילוח.</p>				
128 כרך ב	126 כרך ב		שפת הילדים	שיר	במעגלי הספרות	

ממ"ד	ממלכתי	לכיתות ד'				
203	195	משתפים את התלמידים בנושא התוכן של הפרק - שפות ותקשורת; מפגישים אותם עם הסוגות שייילמדו - כתבה עיתונאית, טקסט ביוגרפי; מעוררים את הציפיות לקראת הלימוד ויוצרים את הקישור האינטר-טקסטואלי לפרק	פתיח לפרק		במעגלי עיון	שפות כתובות, שפות דבורות ותקשורת
206	197	לקראת הקריאה של טקסט המידע לומדים אסטרטגיה לקריאה מרפרפת ולקריאה מעמיקה; מתרגלים את סוגי הקריאה בטקסט על הכתב והתפתחותו; לקראת הקריאה המעמיקה של הטקסט דנים עם חברים כדי ליצור תשתית ידע משותפת על שפה; מבינים את הטקסט; חוזרים על מאפייני כתבה עיתונאית (מעמוד 28 בספר); מקשרים לתנ"ך ולשלמה המלך ולשפות שהבין	על המצאת הכתב והתפתחותו (מאת: רבקה גונן)	טקסט למטרות מידוע, תיאור והסבר		
207	200	מבינים את הטקסט; לומדים על הלן קלר ועל שפת הידיים ששימשה אותה; מפנים לאינטרנט לסיפור המלא על הלן קלר	הסיפור המופלא של הלן קלר	טקסט למטרות מידוע, תיאור והסבר		
210	201	מבינים את הטקסט; לומדים על שפת הסימנים על מבנה המילה בשפת הסימנים, המלווה בתמונה ממחישה וכן לומדים על שפת הסימנים הישראלית; לומדים אוצר מילים בהקשר	מהי שפת הסימנים?	טקסט למטרות מידוע, תיאור והסבר		

ממ"ד		ממלכתי				לכיתות ה'	
102	106	לומדים לכתוב סיכום לפי שלבים: א. למה צריך לשים לב בטקסט שרוצים לסכם; ב. מזהים את נושא הפסקה; ג. לומדים מהו משפט מפתח ומסמנים משפטי מפתח ורעיון מרכזי; ד. לומדים מילות קישור ומאזכרים וכיצד משתמשים בהם לקישור בין משפטים; מעריכים את הכתיבה באמצעות מחוון דנים עם חברים; מבינים את הטקסט; לומדים הגדרה של מושגים – ציונות, היישוב הישן, שפת קודש, עובדה, דעה	השפה העברית ואליעזר בן יהודה	טקסט למטרות מידוע, תיאור והסבר	במעגלי עיון	מלחמת השפות	
111	115	קוראים ומבינים טענה – מבחינים בין עובדה ודעה; לומדים הסברים למילים: טענה, נימוק, מסקנה, המלצה	קולנוע ו"גדוד מגיני השפה"	טקסט למטרות טיעון ושכנוע			
113	117	לומדים על תבניות של שמות עצם: משתמשים במילון כדי להסביר צירופים והלחמים; עורכים היכרות עם האקדמיה ללשון העברית	1. מן העיתונות באותה תקופה 2. "שמענוע"	1. חידושי מילים ו"מלחמת השפות"	במעגלי לשון	מילים מילים - שמות ישנים וחדשים	
113	121	לומדים על מקורן של המילים בהקשר טקסטואלי; משתמשים במילון לומדים על המירכאות הכפולות ועל תפקידן	1. מקור המילים בשפה העברית 2. בשנת 1913 פרץ בארץ-ישראל מאבק ציבורי שכונה "מלחמת השפות"	2. מקור המילים			
117	123	מתבוננים בלשון המקרא בהקשר של חידוש מילים בשפה	חידוש מילים ושמות בעברית	3. מחדשים מילים ומשמעויות			
119	123	משתמשים במילון	1. שמות לא מובנים בספרים 2. איך השפה העברית השתנתה אליעזר בן-יהודה ויחיאל פינס	4. השימוש במילון להעשרת השפה			
119	126	מבינים את הטקסטים; דנים עם חברים; לומדים אמצעי ספרותי – תבנית	אליעזר בן-יהודה / ירון לונדון	שיר	במעגלי ספרות		

מקס מודן הוצאה לאור

122	128		לכל איש יש שם / זלדה	שיר	השפה העברית בשיר ובזמר
124	129		עברית של סבא / שלומית כהן-אסיף		

ממ"ד	ממלכתי	לכיתות ו'			
79	79	מפגשים עם נושא התוכן של הפרק ומעוררים ציפיות לקראת הלימוד;	פתיח לפרק	טקסט למטרות מידוע, תיאור והסבר	השפה העברית ושפות אחרות
81	80	מבינים את הטקסט, לומדים כיצד לומדים לדבר שפה, על השפה ככלי חברתי, על דו לשוניות ורב לשוניות, על שפות בינלאומיות, על השפות המדוברות ביותר בעולם;	על שפות בעולם	טקסט למטרות מידוע, תיאור והסבר	
86	86	מבינים את הטקסט, לומדים על שפת הסימנים כשפה מדוברת;	שפת הסימנים	טקסט למטרות מידוע, תיאור והסבר	
87	87	מבינים את הטקסט, לומדים על שימור העברית העתיקה, על סימני הניקוד בעברית ועל סימני ניקוד בשפות אחרות, משתמשים במילון, דנים עם חברים, לומדים על כתיב מלא וכתב חסר, על הלחם;	הדברים הקטנים שעושים את ההבדל	טקסט למטרות מידוע, תיאור והסבר	
98	97	מבינים את הטקסטים, לומדים מידע חדש על ההיסטוריה של הכתב והתפתחות האלפבית בשפות שונות בעולם;	טקסטים על ראשית הכתב, התפתחות האלפבית, כתובת השילוח	1. ראשיתו של הכתב	על תחנות בדרכה של השפה העברית ועל אותיות וסימני הניקוד
100	100	לומדים על רבדי השפה העברית – לשון המקרא ולשון חז"ל, בודקים במילון מילים מרבדים אלה, דנים עם חברים על השפה וסידור התפילה;	המילון - לשון המקרא ולשון חז"ל - ספרות חז"ל - המשנה והתלמוד סידור התפילה	2. מקורותיה של השפה העברית	
102	101	מבינים את הטקסטים, לומדים על ההיסטוריה של השפה העברית ותחייתה, בארץ ישראל, על מעמדה ועל דיעות שונות לגביה;	על היהודים הספרדים והאשכנזים בארץ ישראל ועל דרך הגייתם שיר בשתי דרכי ההגייה היכוח על השפה העברית	3. תחייתה של הלשון העברית	

מק מודן הוצאה לאור

			הבעיה של השפה העברית ומה חסר בה			
105	105	מבינים טקסטים, לומדים על הקושי ללמוד וללמד בבתי הספר בארץ ישראל עם תחיית השפה העברית; דנים עם חברים;	המורה / נחום גוטמן מקרא לילדי בני ישראל - מאמר / אוריאל אופק כיצד מלמדים ללא ספרי לימוד? המחברים של ספרי הלימוד הראשונים	4. מורים ראשונים וספרים ראשונים		
107	107	לומדים על יצירת מילים חדשות בעברית, על מילים לועזיות וחלופותיהן העבריות, משתמשים במילון לועזי-עברי, חוקרים על מילים חדשות בעבר;	"מברשות" מכתבים מירושלים מילים של פעם / חגית בנזימן	5. יוצרים מילים חדשות בעברית, אז ועתה		
111	110			6. אותיות, סימני ניקוד וקריאה מדויקת		
116	115	מבינים את הטקסטים, דנים עם חברים, לומדים אמצעים ספרותיים – האנשה, הרמז מקראי, כותבים סיפור ומעריכים את הכתיבה באמצעות מחוון, מרחיבים את הידע על חידושי לשון;	חמשת העיורים / לב טולסטוי	סיפור	במעגלי ספרות	אותיות ומילים בשפה ובשירים
117	116		מעשה בפ"א סופית / אלתרמן	שיר		
123	122		הלמה הראשון: מה זה נקרא חמסין / אברהם שלונסקי	שיר		
126	125		כיצד נראים הברבורים / רבקה קרן פרידלנדר			